

Zorro uit het Oosten

Martin Z. Schröder strijdt met woorden

Boeken - 24 september 2003

Dat de [DDR](#) populair is in Duitsland, tonen niet alleen de [DDR-shows](#) op televisie, maar ook boeken van schrijvers die in de DDR zijn opgegroeid: [Jakob Heins 'Mein erstes T-Shirt'](#) (2001), [Jana Hensels 'Zonenkinder'](#) (2002) of [André Kubiczeks 'Junge Talente'](#) (2002). Ze hebben een nostalgische kijk op het verleden gemeenschappelijk. Herinneringen zijn altijd anders dan de gebeurtenissen die zich werkelijk hebben afgespeeld, lijkt het. Martin Schröder (1967), eveneens van DDR-komaf, kiest een andere weg. Zijn debuut 'Allgemeine Geschäftsbedingungen' is gesitueerd in het hedendaagse Berlijn. Zijn boek toont sociaal engagement en een kritische kijk op de huidige Bondsrepubliek.

Schröders interesse voor het individu houdt niet op bij het eigenbelang, een kenmerk dat wel bij meer Oost-Duitsers te vinden is. Dat typeert ook zijn roman die zich verre houdt van de zo populaire DDR-thematiek. "Mijn DDR was niet knus", schreef hij in reactie op Hensels 'Zonenkinder'. "Het systeem was hard en onrechtvaardig. Het is erg dat jonge mensen nu werkeloos zijn maar als hen om ideologische redenen bewust alle kansen worden ontnomen, is dat een misdaad. Dat was mijn DDR."

De titel 'Allgemeine Geschäftsbedingungen' klinkt ironisch, wat misverstanden kan oproepen, aangezien de roman op de kaft zelfs 'hilarisch' wordt genoemd. Voorwoord en motto getuigen ondanks de ironische ondertoon van een groots voornemen: een *angry young man* die een ventiel zoekt. Het citaat uit [Hölderlins 'Hyperion'](#) kan de lezer echter op het verkeerde been zetten: 'Allgemeine Geschäftsbedingungen' is meer een sociale reportage dan een literair boek. Schröder knoopt daarmee aan aan de literaire traditie uit de jaren zestig en zeventig.

Het verhaal is snel verteld: het draait om Savio Kuszcz, een negentienjarige kansarme jongen van Poolse komaf uit de Berlijnse wijk [Neukölln](#). In deze setting schuilt al een eigen wereld - die van het hedendaagse Berlijn. Het is een *melting pot* waar Oost en West-Duitsland op elkaar botsen en in elkaar opgaan. Misschien

is dat de reden waarom zo veel jongere Berlijnse schrijvers hun toevlucht zoeken tot verhalen over hun eigen kinderjaren.

Savio houdt zich met kleine criminele delicten boven water. Hij woont bij zijn grootmoeder, die nauwelijks invloed op hem heeft en slijt zijn dagen met zijn vrienden. Wanneer Savio, meer uit verveling dan uit kwaadaardigheid, een voorbijganger berooft en deze de gealarmeerde politie vertelt met een wapen bedreigd te zijn, komt Savio met justitie in aanraking. Hij wordt in voorlopige hechtenis genomen en leert de jeugdgevangenis van binnenuit kennen.

Uiteindelijk loopt het allemaal redelijk goed voor hem af, maar dat neemt niet weg dat de samenleving hem, ondanks de bemoeienis van meerdere maatschappelijke werkers, geen perspectief kan bieden. Om dit gebrek van het sociale vangnet gaat het Schröder in zijn boek. Het maakt het bijzondere van zijn perspectief op de hedendaagse maatschappij duidelijk. Hij weet waar hij het over heeft: net als vele andere debuten is ook zijn boek sterk autobiografisch - hij heeft het justitieapparaat en het gevangenisstelsel van alle kanten leren kennen. Zijn verhaal overtuigt door de detailkennis en door de precieze beschrijving van de alledaagse dingen. Maar met dergelijke close-ups ontstaat nog geen roman: literaire werkelijkheid volgt andere principes.

De 'Z.', die Schröder zich als auteur en met een zekere pathetische geste toekent, doet mij denken aan [Zorro](#), de held van de zwakken en zieligen. Zorro kon de 'Z' met zijn mooie degen indrukwekkend snel in de lucht en op de buiken van zijn vijanden tekenen. Martin Schröder beoefent een andere nijverheid: hij is [letterzetter en boekdrukker](#), een beroep dat in het Duits *Schweizerdegen* heet - net als een wapen dat van twee kanten geslepen is, scherp en doeltreffend maar ook moeilijk hanteerbaar. Naar nu blijkt wil deze auteur ons via de literatuur ermee wakkerprikken. Laat maar komen.

Yvonne Delhey is germaniste.

- Martin Z. Schröder: *Allgemeine Geschäftsbedingungen*; Alexander Fest Verlag (2002); € 17,90; ISBN 3-8286-0102-2

Recensies:

[Perlentaucher](#)

[3sat](#)

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2609/zorro-uit-het-oosten>